

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse

Datum: 2026-05-04
Diarienummer: KSN-2026-01599
Kommunstyrelsen

Handläggare:
Anton Berg

Utvecklad styrning av kommunens visselblåsarfunktion

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige

1. **att** revidera Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder, enligt bilaga 1.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del

2. **att** i kommunstyrelsens arbetsordning inkludera fördelning av nya arbetsuppgifter, enligt bilaga 2, samt
3. **att** säkerställa att det finns avtal som möjliggör att externt stöd för utredning av visselblåsarärenden.

Ärendet

Kommunrevisionen genomförde under 2025 en granskning av kommunens visselblåsarfunktion. Mot bakgrund av granskningen och kommunrevisionens rekommendationer beslutade kommunstyrelsen att utreda hur ansvaret för och styrningen av visselblåsarfunktionen kan tydliggöras, samt att resultatet av arbetet skulle återkopplas till kommunstyrelsen senast i juni 2026 (kommunstyrelsen, 3 februari 2026 §7).

Kommunledningskontoret har med stöd i kommunrevisionens rekommendationer sett över nuvarande styrning av visselblåsarfunktionen och föreslår vissa förtydliganden som sammantaget bidrar till ett ändamålsenligt och transparent arbete i enlighet med de krav som ställs i visselblåsarlagen.

Kommunstyrelsen föreslås föreslå kommunfullmäktige att genomföra en revidering av *Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder* där kommunstyrelsen ansvar för visselblåsarfunktionen tydliggörs. Vidare föreslås kommunstyrelsen arbetsordning

revideras på så sätt att arbetsuppgifter att fastställa visselblåsarfunktionens organisation och arbetsformer samt uppgiften att utse personer att bemanna funktionen tilldelas biträdande stadsdirektör. För att ytterligare stärka funktionen och säkerställa att utredningar av visselblåsarärenden kan hanteras oberoende föreslås att det säkerställs att externt stöd för utredningsarbete tillhandahålls genom att avtal tecknas med extern leverantör.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Föredragning

Uppsala kommuns visselblåsarfunktion inrättades 2013 som en del av kommunens åtgärder efter att oegentligheter i verksamheten hade uppdragats. Funktionen har utvecklats kontinuerligt sedan dess och haft olika form utifrån såväl kommunens behov som förändringar i regelverk och lagstiftning. Funktionen har även granskats på uppdrag av kommunrevisionen vid flera tillfällen, bland annat 2015, 2021, 2023 och senast under 2025. Kommunrevisionens granskningar har bidragit både till att stärka visselblåsarfunktionens kvalitet och till att ge underlag för den kontinuerliga utvecklingen utifrån de krav som ställs på kommunen.

I samband med att den nya visselblåsarlagen, lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, trädde i kraft kom Uppsala kommun att omfattas av utökade skyldigheter som åligger offentliga arbetsgivare. Mot bakgrund av dessa nya skyldigheter omarbetades kommunens visselblåsarfunktion och trädde i sin nuvarande form i kraft i början av 2024.

Kommunrevisionens granskning 2025 genomfördes mot bakgrund av att tidigare genomförda granskningar visade på vissa brister och att det bedömdes finnas potentiella kvarstående risker kopplat till funktionens ändamålsenlighet, överensstämmelse med nu gällande lagkrav samt kännedomen hos medarbetarna.

I granskningen bedömde revisorerna att funktionen endast delvis uppfyllde de krav som ställs i lagstiftningen. De brister som identifierades bestod huvudsakligen i bristande dokumentation vad gäller funktionens styrning, uppföljning samt behov av kompletterande publik information. Kopplat till funktionens styrning lyfte kommunrevisionen att de inte kunnat identifiera formella beslut att utredningsgruppen har tillsatts, uttryckliga kriterier för vilka kompetenser som ska inkluderas i gruppen eller ett uttryckligt mandat för gruppen att självständigt initiera eller avsluta utredningar. Revisionen framförde dock att nuvarande arbetssätt utgör en god grund att utgå ifrån i arbetet med att åtgärda bristerna. Detta eftersom funktionen bemannats utifrån de kompetenser som behövs för att genomföra utredningar och att funktionen inte inkluderar personer i ledande ställning. Granskningen fann vidare att rutiner för hantering av ärenden var ändamålsenliga, att de som lämnar uppgifter kan garanteras anonymitet och att medarbetares kännedom om funktionen var god.

Att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för kommunens visselblåsarfunktion framgår av ”2§ Kommunstyrelsen” i *Reglemente för intern kontroll inom Uppsala kommun och dess helägda bolag*, fastställt av kommunfullmäktige i februari 2022. Kommunstyrelsens ansvar för visselblåsarfunktionen kan ytterligare förtydligas, i linje med revisionens rekommendation, genom att ett förtydligande kring ansvaret förs in i *Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder*, bilaga 1.

För att ytterligare tydliggöra att kommunstyrelsens styrning av visselblåsarfunktionen möter lagens krav, säkerställer ett tydligt mandat att bedriva oberoende utredning samt en tydlig dokumentation, i enlighet med revisionens rekommendationer, föreslås kommunstyrelsen göra tillägg i sin arbetsordning enligt bilaga 2.

Tilläggen i arbetsordningen innebär att biträdande stadsdirektör får i uppgift att säkerställa att visselblåsarfunktionens organisering och arbetsformer motsvarar de krav som ställs i lagstiftningen och att verksamheten har rätt förutsättningar för att bedriva sitt arbete. Utformningen av visselblåsarfunktionens organisering och arbetsformer ska beakta kommunrevisionens rekommendationer avseende tydlighet kring mandat att bedriva självständiga och oberoende utredningar samt på vilka grunder personer utses till visselblåsarfunktionen.

Motiven att fortsatt ha en intern lösning för visselblåsarfunktionen består i att detta bedöms vara mest effektivt sett till handläggning av ärenden och kostnadskontroll. Den första bedömningen av ett ärende består generellt i att avgöra om det rör sig om ett visselblåsarärende, eller om det är exempelvis en synpunkt, samt att fastställa att den som lämnat rapporten står i en arbetsliknande relation till kommunen, vilket krävs för att omfattas av lagstiftningen.

Majoriteten av de rapporter som historiskt inkommit till visselblåsarfunktionen har inte varit visselblåsarärenden i lagens mening och har därför kunnat stängas eller omhändertas på annat lämpligt sätt. Att göra dessa bedömningar underlättas av att ha en god kännedom om kommunkoncernens verksamheter, vilket underlättas genom en intern funktion. Att funktionen är intern innebär att ingen extern kostnad uppstår för inledande bedömningar om huruvida ärendet är en fråga om visselblåsning.

För att säkerställa oberoende utredning i vissa visselblåsarärenden bedöms det dock vara motiverat att kunna köpa externa utredningstjänster. Detta kan till exempel vara aktuellt om att de personer som berörs av ärendet tillhör samma förvaltning som kommunens behöriga utredare, att det finns något annat förhållande som kan påverka förutsättningarna för utredningens saklighet eller opartiskhet eller att visselblåsningen rör chefspersoner eller andra nyckelpersoner. Mot bakgrund av detta föreslås att det säkerställs relevanta avtal för externt stöd för utredning av visselblåsarärenden.

Ekonomiska konsekvenser

Eventuella kostnader kopplade till upphandlingsarbete för externa utredningstjänster bedöms rymmas inom kommunstyrelsen befintliga budgetramar för 2026. Framtida kostnader för att köpa externa utredningstjänster belastar kommunstyrelsens resultat och påverkas av mängden ärenden som utreds externt samt de prisnivåer som fastställs i avtal. Kommunledningskontoret behöver löpande säkerställa kostnadsuppföljning och beakta budgetutrymme för att avropa externa utredningar i ordinarie budgetprocess.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 4 maj 2027.
- Bilaga 1, Förslag till revidering av Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder
- Bilaga 2, Förslag till tillägg i arbetsordning för kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret

Birgitta Pettersson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör

Kommunstyrelsen
Bilaga

Bilaga 1 – Förslag till revidering av Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder

Kommunfullmäktige föreslås förtydliga kommunstyrelsens ansvar för visseblåsarfunktionen genom tillägg av en ny underpunkt h) i 27§ punkt 1.

Föreslagen lydelse:

Kommunstyrelsens övergripande uppgifter

27 § Kommunstyrelsen ska

1. leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten, såsom

a) den översiktliga planeringen av användningen av mark och vatten samt utveckling av strategiskt viktiga områden,

b) miljö-, klimat-, mångfalds-, integrations-, diskriminerings-, jämställdhets-, demokrati- och folkhälsofrågor,

c) natur- och vattenvårdsfrågor,

d) bostadsförsörjning,

e) kommunens attraktivitet,

f) kommunens kommunikationsverksamhet,

g) kommunens IT-verksamhet, **samt**

h) kommunens visseblåsarfunktion

2. ansvara för inhyrning och upplåtelse av lokaler till kommunala verksamheter,

3. göra framställningar i målfrågor som inte är förbehållna annan nämnd,
4. utöva uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders beslut,
5. ha ett övergripande ansvar för interna säkerhetsfrågor i kommunen,
6. ansvara för trygghetsfrågor och kommunens brottsförebyggande arbete,
7. ansvara för beredskapsfrågor i kommunen,
8. ha hand om kommunens personaladministrativa system, ekonomisystem, dokument- och ärendesystem, e-postsystem, kommunikationssystem, skaderapporteringssystem, passersystem och förtroendemannaregister, samt övriga övergripande IT-system,
9. hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs,
10. kontinuerligt följa verksamheten i övriga nämnder,
11. ansvara för utformning och utveckling av kommunens system för intern kontroll i enlighet med vad fullmäktige särskilt beslutar,
12. ansvara för samordningsträffar med nämndpresidierna och förvaltningscheferna,
13. upprätta förslag till program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare,
14. bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige i enlighet med kommunallagen,
15. verkställa fullmäktiges beslut, om fullmäktige inte beslutat annat.

Om fullmäktige inte har beslutat något annat, avgör kommunstyrelsen hur de ärenden som fullmäktige ska handlägga ska beredas.

Kommunstyrelsen får uppdra åt en förtroendevald eller åt någon anställd att besluta om remiss av sådana ärenden.

Kommunledningskontoret
Bilaga

Bilaga 2 – Förslag till tillägg i arbetsordning för kommunstyrelsen

Arbetsuppgift	Ansvarig	Anmärkning
17. Ansvara för de arbetsuppgifter som ankommer på nämnden i egenskap av ansvarig för visselblåsarfunktionen		Sådana uppgifter som enligt Lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden ankommer på verksamhetsutövaren.
17.1 utse behöriga personer till visselblåsarfunktionen	Biträdande stadsdirektör	5 kap. 5§, Lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden
17.2 fastställa visselblåsarfunktionens organisering och arbetsformer	Biträdande stadsdirektör	5 kap. 6-8§§ Lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden